

XÒ FRED NO VAL RÈ

Cuina tradicional amb tocs d'autor

August Garcia

És un capvespre humit i fred de primers d'octubre. Com si enfiléssim el camí del Bulli, segueixo el Cesc Alexandri, que em porta a Can Periques, una masia del terme de Marata (Vallès Oriental). No és un restaurant tan estrellat com aquell però... Déu n'hi dó del que s'hi cuina! Mentre esperem fora la casa que arribin els altres «xefs», veiem com al fons espeteguen els llamps d'una tempesta que fa poc ha caigut per aquests verals. Fa una rasca que comença a entomir-nos. Aviat arriba un altre cotxe, és la Montse, la trombonista i única dona d'aquest grup. Mig a les fosques ens saludem: «—I el Jordi? —l'amo de la casa—, què no ha arribat encara?» Ara arriba en Pere, el flabiolaire, i pregunta el mateix. Més presentacions cegues. No havia començat mai una entrevista tant d'incògnit com aquesta. I quin fred que fot! Finalment veiem els llums d'un cotxe. Són el Jordi i la seva dona. Han tingut un petit problema. Sense massa prolegòmens —aquest fred potser no val re però... com cala!— entrem a l'escalfor de la masia. Per fi ens veiem les cares. Presentacions com Déu mana. Comença l'entrevista-sopar.

APERITIU: TASTET DE PECES DE CERCAVILA A LA RIPOLLETENCA

Com qui no vol la cosa —ja era el pacte—, assisteixo com a convidat d'honor a l'assaig del grup. Demà tenen una cercavila de gegants a Ripollet i han de treure la pols a alguns temes després del parèntesi estival. No em puc queixar, és la millor manera de començar l'àpat, fent un tast del repertori dels Xò fred no val rè. Assegut al mig del cercle que formen els quatre mú-

sics puc degustar una sonoritat molt nostra —sac, flabiol i tamborí, tarota en do, trombó— que, tot i així, em sorprèn. És un plat molt casolà però cuinat d'una manera diferent. He de preguntar als «xefs» on és el secret d'aquests aromes. Quan acaba l'assaig passem a la cuina. Allà, mentre s'acaba d'escalfar el sopar que ha dut el Cesc —avui li tocava a ell— començo l'entrevista pròpiament dita. La Montse ha de marxar. Al cap de poc la substitueix, diguem-ho així, la Pili, la companya del Cesc que, tot i no formar part del grup, se'l sent seu i també opina. I fins i tot hi ha «tocat». Però això és una altra història...

ENTRANT: AMANIDA D'INICIS AMB PERQUÈQUETNOM I AQUESTA FORMACIÓ

CESC: Sopar és bàsic per a nosaltres, sempre acabem l'assaig amb un bon sopar. Un dia arriba en Pere i diu: «—Ja tinc el nom del grup, “Xò fred no val rè”». I aquí la va encertar de ple, tot i que de vegades tenim problemes perquè ho escriguin bé als programes. Un cop ens van preguntar: «—Us dieu “Però fred no val rè”, oi?» No ens havíem adonat que «Xò» en llenguatge de mòbil es llegeix «però»!!!

Tinc entès que vau començar oficialment en un *bolo* a Terrassa l'any 2007, però el grup com arrenca? Us coneixíeu abans?

CESC: I tant, Mare de Déu! Vam començar a tocar junts al porc, una festa que munta el meu germà: es mata un porc i es fa un bon àpat. I

nosaltres tres vam tocar a tres quartans l'entrada del porc i algunes peces més. I vam dir: «—Això està bé, fem-ho més». Però vam pensar: «—I si fem una cosa amb cara i ulls?» I va ser quan vam buscar la Montse.

Tots veniu del món tradicional, de cobles, grallers..., no?

PERE: Sí, però el viatge l'hem fet a l'inrevés, nosaltres.

CESC: Sí, la cobla, l'hem adaptada a nosaltres. Ens diuen «els rústics».

PERE: El Jordi i jo tocàvem la gralla amb els Grallifardeus i ens vam posar a la cobla. Però són coses paral·leles. I com que sempre ens hem anat trobant a Cardedeu...

CESC: Sí, ens trobàvem tots els grups junts tocant a la Festa Major de Cardedeu. I, és clar, havíem de buscar altres instruments que no fossin només gralles. I així un venia amb el flabiol, l'altre amb el sac, aquell amb la tarota...

I el fet d'incorporar-hi el trombó?

CESC: Feia temps que parlàvem d'incorporar un quart instrument i, com que la Montse també corria per allà i, a més, ja havíem tocat junts... Havíem assajat tot un any en un grup que no va arribar a tocar mai, érem tarota en do, tarota en fa i trombó...

Quan arrenqueu, ja teniu clars els plantejaments del grup, aquesta «sonoritat poc usual i molt interessant» de què parreu al vostre web?

CESC: Sí, sobretot pel que fa als arranjaments. A més va ser espectacular trobar-se en un primer

assaig amb sis peces per muntar. Pensaves: «—Com pot ser això?» Normalment la gent es presenta a veure de què anirà allò i, en canvi, trobar-te ja amb tot aquell material era un senyal que començàvem amb ganes d'anar per feina.

PERE: Suposo que el fet d'haver estat en molts grups fa que agafis

més fàcil substituir el flabiol, per exemple, és clar que t'has d'aprendre els temes i els ritmes del tamborí, però...

Per cert, ara que parles del flabiol, el Pere és el primer flabiolaire dretà que he vist. Tu deus ser esquerrà, oi?

PERE: Sí.

uns trinos, ho farà el flabiol, però la idea és que tots quatre treballin sense cap preponderància. Jo dic que el trombó fa de segona tarota, o que tenim dues tarotes però amb timbres diferents.

Això d'anomenar-vos «cobla entera»..., em podeu explicar d'on ve?

JORDI: Això que t'ho expliqui el Cesc, que és qui s'ho va inventar.

un cert mètode d'assaig, que no tinguis ganes de perdre el temps.

Insisteixo, quan parlem d'una sonoritat «fins i tot un xic experimental, plena de matisos i de colors que l'allunya de manera decidida del que de vegades esperem en aquest tipus de formacions», ¿a què us esteu referint exactament?

CESC: Sobretot al tractament del sac de gemecs, que ja no fa sempre la melodia, sinó que és un solista més: fa veus, té compassos d'espera, notes llargues... Perquè la resta d'instruments ja estan acostumats a actuar així. Un cop va venir un substitut del sac i no ho va tenir gens fàcil. En canvi, és

CESC: I això té un problema. A les formacions de tres quartans el sac va al mig, en canvi aquí és el flabiol el que s'hi ha de posar, perquè si no, el Jordi es queixa que li dona hòsties als bordons. I a sobre, llavors la Montse també es queixa que rep cops i també es posa al mig. I llavors la formació queda així: tarota, flabiol, trombó i sac, que costa d'entendre-ho perquè el trombó al mig li dona una sonoritat molt rara...

El trombó no fa només una funció de baix, tampoc, pel que he sentit a l'assaig...

CESC: És que no interessa que faci de baix. És clar que si necessites un baix, ho farà el trombó, o si calen

CESC: No m'ho vaig inventar —es defensa. Sí que, la veritat, alguna vegada ho havia sentit referint-se a sac, flabiol i dues tarotes. Però vaja..., totes aquestes denominacions són més inventades que jo què sé. Fins i tot la denominació de «cobla de tres quartans» no està massa clar si ve d'allò de tres músics i quatre instruments, com s'ha dit sempre, o com algú que diu que té relació amb els quartans, una mesura antiga... Bé, almenys això deia un article que es va publicar a una *Caramella* de no fa gaire... I això de cobla entera... Si sac i flabiol és mitja cobla, amb tarota i trombó està sencera, la matemàtica no falla! (*rialles generals*).

PRIMER PLAT: ARRÒS DE REPERTORI AMB IQUINSESPECTACLESOFERIU?

I el repertori, com el decidiu? M'has dit abans que en principi l'aporteu tu, Cesc, i el Jordi, no?

CEC: Sí, però vaja, si el Pere porta un tema que li fa gràcia un dia i algú li fa cas... (riu).

JORDI: A més, portem molts temes a l'assaig que després no acaben sortint perquè no ens fan el pes. Ho decidim entre tots.

CEC: Escrits en tenim més d'una cinquantena, però que toquem habitualment molts menys.

Partiu del repertori tradicional o també feu peces de creació?

JORDI: No, gairebé tots són tradicionals. Només tenim tres temes de creació: «El porc», «Tocada i passada» i «Les nones».

CEC: De fet, «Les nones» es poden considerar gairebé de tradició; a més no és una peça pensada per al grup, sinó que es va crear per a la festa major de Cardedeu...

Llavors, oferiu repertori de cercaviles i el del concert, no? El primer quan acompanyeu a... gegants, bàsicament?

CEC: O quan fem el Cercatasques d'Olot, però vaja, sols no toquem mai en cercavila. Teòricament tenim un altre producte que només hem fet un cop, a la fira de Manresa, i és que el grup Mesclat ofereix juntament amb el seu *bolo* la Comparsa Mesclat, una cercavila amb els capgrossos dels membres del grup i nosaltres els acompanyem.

I llavors toqueu el mateix repertori que a la cercavila...

CEC: Sí, amb algun tema de Mesclat arranjat per nosaltres.

JORDI: I també hem fet casaments, una inauguració d'un celler a Palamós, tot de disseny... O la presentació del disc *Escudella de Naudales* de les De Calaix...

De fet us va estrenar, si no ho tinc mal entès, a Terrassa, amb

un ball d'encàrrec, no? Ho soleu fer sovint això?

JORDI: Sí, a Terrassa vam estrenar el «Ball dels Gegants Modernistes». Es va presentar, ens va venir bé i ho vam fer. És com la jota dels Guiamets o els Gegants d'Olot.

CEC: Està bé això d'anar a un lloc i que et proposin algun tema. I, a més, si t'agrada, després pots incorporar-lo al teu repertori habitual, com hem fet amb algunes peces.

PERE: També n'hi ha que hem fet i no ens han agradat...

JORDI: I és una manera de conèixer músiques, també.

O sigui que us adapteu una mica «a la carta»...

JORDI: Sí, sempre que puguis fer el tipus de música que fas habitualment.

CEC: De fet, el producte que ens interessa oferir més és el Concert, que és el que està més *currat*.

SEGON PLAT: ROSTIT DE CONCERT DE CABRA... EP! SANA, EH?

Parlem, doncs, del concert, que és, de fet, el producte més propi vostre...

JORDI: Sí. A la cercavila, els temes, encara que arranjats de manera diferent, són més coneguts. En canvi, al concert surten temes diferents i més elaborats musicalment, amb sonoritats noves.

¿I d'on neix aquesta idea de barrejar en un «concert» temes musicals tradicionals amb lectura de textos tan diversos com un refrany agrícola, uns versos de Dalí, un text de Catul (en llatí!), frases en diferents idiomes, una demostració matemàtica...?

JORDI: Volíem trencar la dinàmica habitual d'un concert on s'alternen les peces amb la presentació de cada una d'elles. A més, quan portes una hora sentint peces com les que toquem amb la

LES POSTRES: PASTÍS DE ENSESTEMPLANTE-JANTFERUNDISC

I ara us esteu plantejant fer un disc?

CESC: Sí, el que passa és que no sabem com s'ha de fer. Hem quedat amb el Marcel Casellas —que volem que ens el produueixi— perquè es miri el nostre espectacle i així pugui tenir més idees a l'hora de plantejar-se un enregistrament. Després d'això, que vingui un dia i en parlem: què vol dir gravar, què suposa de calés, quines maneres hi ha de fer-ho... I llavors decidirem realment si ho fem o ens esperem per més endavant.

Però, avui en dia, que és molt fàcil penjar-ho a internet, a l'abast de tothom, ¿té sentit complicar-se la vida editant un CD?

JORDI: Una mica, si el fem, és pel nostre gust, però no per vendre el disc, sinó per vendre't a tu mateix, per màrqueting, per tenir una carta de presentació.

CESC: I també per poder fer un enregistrament amb cara i ulls. Ara mateix al nostre web ja tenim tres temes penjats, però estan fets a corre-cuita, perquè ens en demanaven un per al Tradicionàrius. I si te'ls escoltes bé, la sonoritat de la gravació de tots tres no té res a veure.

La idea seria que el disc reflectís el concert?

CESC: Això és el que volem que ens ajudi a decidir el Marcel. Per això volem que vegi el concert. Jo sé que a l'hora de plantejar-se un disc hi ha moltes maneres de fer-ho, no només a nivell tècnic, sinó també de producció artística: que si cal empalmar els temes, incloure alguna col·laboració o no..., etc.

També és un nou repte per al grup, no?

CESC: Sí, perquè ens pot anar bé aprofitar el treball de preparació del disc per fer una apretada en els temes, perquè segur que t'obliga a

mateixa formació, hi ha com un cansament de sentir sempre la mateixa tímbrica.

PERE: A més crees una expectativa: «—A veure què faran, ara...».

Bé, ja veig que el que voleu és sorprendre el personal amb coses que no entengui...

PILI: Però és que això no ens preocupa. Es tracta de buscar un lligam que doni sentit a tot el concert i aquest lligam és el llenguatge. Per això n'hi ha mostres tan diverses: endevinalles, dites o refranys, poemes, demostracions científiques...

O sigui que preteneu sorprendre el públic tant musicalment com en la presentació. ¿És aquest un dels segells de Xò fred no val rè: el sentit de la provocació, la sorpresa, el toc humorístic?

CESC: Una mica sí. De totes maneres, al principi quèiem excessivament en l'humor i ho vam replantejar: el nostre objectiu no és fer riure.

Us ho heu muntat vosaltres sols?

CESC: No. L'Elies Miralpeix, director de teatre, és qui s'ha encarregat de la posada en escena.

I què us diu la gent que ve al concert? Com s'ho agafa?

PERE: Tampoc t'ho ve a explicar massa... Al principi es queden parats, però vaja, crec que agrada perquè és una proposta diferent. Amb això de la música tradicional la gent té una idea preconcebuda, però amb nosaltres no té massa clar què serà això que va a veure.

Home..., anar a un concert de música tradicional que porta per títol «Las enfermedades de la cabra», la veritat és que ja no et pots esperar segons què...

CESC: Però té sentit aquest títol, eh? No l'hem posat perquè sí.

PERE: És un text que hi ha molt «marciano»...

CESC: Home, «marciano» tampoc...

JORDI: Bé, ho és en aquest context. Està tret d'un llibre de veterinària que es diu precisament així. I la gràcia està en llegir-lo fora d'aquest àmbit. En una conferència de veterinaris no tindria cap efecte especial, però aquí sí...

CESC: A més de la gràcia que hi posa en Pere en llegir-lo amb el seu castellà.

forçar la màquina a l'hora de tocar d'una manera més estricta. Perquè allò que «ja tira» en el concert, en un disc...

PILI: ...Queda per a tota la vida!

SOBRETAULA AMB RATAFIA MENTRE LA FEM PETAR SOBRE EL PANORAMA MUSICAL

I ara que ja heu begut una miqueta, una pregunta d'aquestes difícils: com veieu la situació actual de la música tradicional?

(Esbufecs diversos i frases tipus depèn, ho veus com vulguis veure-ho...)

PERE: Segons com, s'ha normalitzat, ja no són quatre els que ho fan, s'ha estès una mica, hi ha d'haver de tot i hi ha de tot...

JORDI: Hi ha varietat quant a estils i a qualitat.

CESC: Jo veig que hi ha molt *folkie* encara, eh?

Quan dius *folkie*, a què et refereixes?

JORDI: Que fan de tot menys música tradicional d'aquí. Ven més l'occità que el català.

PILI: I amb quina sonoritat...

CESC: Però com que fan cercles «cartesians» ja ho poden fer així... És una mica la línia Tradicionàrius, per entendre'ns. És allò que si a una gralla hi poses un baix elèctric al costat, això... ja és l'hòstia!

PERE: Però a l'altra banda hi ha gent com La Carrau o en Belda que s'ho *curren*... Potser al principi hi havia grups com Primera Nota que suposo que s'emmirallaven en d'altres zones, França, el Quèbec o Itàlia, però ara n'hi ha que pensen: «—Nosaltres ens ho fem, ens agrada això d'aquí i fem això».

(Aquí encetem un debat sobre grups com La Carrau, que si han fet una aposta per portar els referents tradicionals a d'altres àmbits musicals, que si s'han quedat al primer nivell, que al directe hi ha una base molt potent que s'ho menja molt, que es mouen més en el sector festa major que al tradicional, que té un valor malgrat tot perquè obren una porta d'entrada a d'altres públics...)

CESC: A mi em preocupen més aquests grups clònics, que tant podrien ser d'aquí com d'Àustria, o la Bretanya... Ja els hi han tret els instruments del país... Total, per fer una polca o un *scottish*... A última hora, què queda de casa nostra?

¿No és aquella idea que tenen alguns, que el nostre repertori

Els «xefs» de Xò fred no val rè :

Jordi Rosàs. Sac de gemecs. Marata.

Pere Argemí. Flabiol i tamborí. Llerona.

Montse Garcia. Trombó de pistons. Cardedeu.

Cesc Alexandri. Tarota en Do. Cardedeu.

La pàgina web:

www.xofrednovalre.cat
(molt recomanable!)

no ven prou perquè és molt tou, i com que hem de fer una cosa més «potent» ho hem de buscar a fora?

JORDI: Sí, però això no depèn del repertori, sinó de com el treballen...

CESC: A més, tots han anat pel mateix camí, són clons idèntics...

PILI: Per a mi el model era Pomada...

JORDI: O De Calaix, Miquel Gil o Pep Gimeno *Botifarra*... El que ha fet molt de mal és aquesta moda del «mestissatge»

Ui, ja hi som, això del mestissatge també porta cua. Que si en Belda en fa, que si mestissatge no és canviar-se la camisa, que vol dir fer una barreja bona, equilibrada, sense perdre l'essència, sabent on vols anar a parar...

En fi, xerrant, xerrant (vosaltres llegint, llegint), i fent xarrups de la ratafia de la Pili, hem anat a parar al final de l'entrevista. Sort que nosaltres, mentrestant, ja ens havíem cruspit el sopar. I és que ... Xò fred no val rè!